

Kök və mənası:

salah (ص-ل-ح) sözü ərəb dilində feildir, nəyisə düzəltmək, doğru hala gətirmək və ya bərpa etmək mənasına gəlir. Bu, pozulmuş və ya zədələnmiş bir şeyi yenidən düzəltmək, qaydasına salmaq prosesi deməkdir. Kök olaraq bu söz hər hansı bir şeyi düzgün vəziyyətə gətirməyi bildirir.

Ədəbiyyatda سَلَّى (salā) sözünün istifadəsi və transkripsiyası:

Təsəlli vermək, sakitləşdirmək

Ərəb dilində: فَسَّلَاهُ عَنِ الْهَوَىٰ وَعَنِ الْوَلَه

Transkripsiya: *fa-sallāhu ‘ani al-hawā wa ‘ani al-walah*

Tərcümə: «Ona ehtiras və həsrətdən təsəlli verdi (sakitləşdirdi).»

Əyləndirmək, sevindirmək

Ərəb dilində: وَسَلَّى أَنْفُسَهُ بِذِكْرِ الْحَبِيبِ

Transkripsiya: *wa sallā ‘anfusahū bi-dhikr al-ḥabīb*

Tərcümə: «Sevgilini xatırlamaqla özünü ovundururdu.»

Rahatlıq tapmaq, məmnun qalmaq

Ərəb dilində: سَلَّى عَنِ الْأَمْرِ بَعْدَ طَوْلِ كَدَرٍ

Transkripsiya: *salā ‘an al-amr ba‘da tūl kadr*

Tərcümə: «Uzun narahatlıqdan sonra məsələ ilə barışdı, sakitləşdi.»

Ağrıdan, kədərdən qurtulmaq, keçib getmək

Ərəb dilində: وَمَا الْحُزْنَ إِلَّا يَسَلَّى فِي الْقَلْبِ

Transkripsiya: *wa-mā al-ḥuzn illā yaslā fī al-qalb*

Tərcümə: «Kədər sadəcə zamanla qəlbədən çəkilir.»

Fonetik bənzərliklər:

Semitik dillərdə bu kökə (ح-ل-ج və ya **s-l-h**) uyğun gələn oxşar formalar mövcuddur. Akkad və arami dillərində də bu kök bərpa, islah və ya düzəltmə mənalarında işlənə bilər. Bu sözlər, sabit hal deyil, hərəkət və proses mənasını daşıyır.

Akkad dilində fonetik paralellər:

Akkad dilində "salû" (𒍪𒍪𒍪) fel şəklində "çağırmaq", "səsləmək" və ya

"yaxınlaşdırmaq" mənasında işlənə bilər. Bu, bir növ çağırış və ya yönəltmə aktıdır. Bu anlam, Qurandakı islah mövzularına paralel olaraq, bir haldan digər hala keçidi və ya bərpanı bildirə bilər.

"Salû" həmçinin nəyinsə qurulması və ya yenidən düzəldilməsi anlamında da başa düşülə bilər, yəni burada "dua" yox, "bərpa", "yenidən bağlama" prosesi ön plandadır.

Türkcədə: "**Teselli**"

Məna:

Təsəlli, mənəvi dəstək, ağrı və ya kədərin əvəzlənməsi ilə yaranan rahatlama.

Misallar:

Beni en çok teselli eden şey zamandır.

→ Məni ən çox təsəlli edən zamanın özü olur.

Onun güzel sözleri bana büyük bir teselli oldu.

→ Onun gözəl sözləri mənim üçün böyük təsəlli oldu.

Bu sözün "**salli**" kökü ilə əlaqəsi:

Türkcədə "teselli" sadəcə sakitləşdirmə deyil, həm də mənfi duyğulardan pozitivə keçid prosesini ifadə edir. Məsələn, bir insan dəyərli bir şeyi itirəndə, **teselli** — bu kədərin yerinə yeni bir fikir və ya ümidin gəlməsi prosesidir.

Azərbaycanca: "**Təsəlli**"

Məna: Rahatlaşdırmaq, dəstək olmaq.

Kədərli və ya narahat düşüncələri pozitiv düşüncələrlə əvəz etməkdə kömək.

Misallar:

Ona təsəlli vermək üçün nə isə dedim, amma faydası olmadı.

→ Onu sakitləşdirmək üçün bir söz dedim, amma xeyri olmadı.

Anasının sözləri ona bir qədər təsəlli verdi.

→ Anasının sözləri ona bir az rahatlıq gətirdi.

"Salli" kökü ilə əlaqəsi:

Azərbaycanca **"təsəlli"** də eyni şəkildə — qəlbin bir narahatlıqdan boşalması, yerinə yeni bir ruhi halın gəlməsi kimi başa düşülür. Bu mənada "salā" və "təsəlli" eyni semantik sahəyə aiddir — daxili təmir, əhvalın bərpası.

Fars dilində تسلى (**tasalli**)

Fars dilində **"tasalli"** sözü tez-tez mənəvi, ruhani sakitlik kontekstində işlədilir. Xüsusilə dini mətnlərdə **"tasalli"** — narahatlıq və qorxunun "ümid və arxayınçılıqla əvəz olunması prosesidir".

Bu, daxili bir dəyişiklik, ruhi təzələnmə mənasını verir.

Ümumi nəticə:

Həm ərəb ədəbiyyatında, türk, həm azərbaycan, həm də fars dillərində səlli kökündən gələn sözlər yalnız **"təsəlli"** (sakitləşdirmə) mənasında deyil, **"daxili bir dəyişiklik", "bir fikirdən, bir haldan digərinə keçid prosesi"** kimi başa düşülür.

Bu da onu göstərir ki, **"səlli"** Quranda sadəcə "dua etmək" və ya "namaz qılmaq" kimi yox, həm də "zehni dəyişiklik", "düşüncənin yönünün dəyişməsi", "şüurun yenilənməsi" mənasında işləyə bilər.

Quran kontekstində, **"səlli"** sözü daxili halının dəyişməsi, bir şübhədən çıxaraq bir əminliyə, bir tərəddüddən çıxaraq bir sabitliyə keçməsi kimi başa düşülə bilər.

Bu yanaşma, **PaNi** sisteminiz çərçivəsində **"səlli"**-nin bir konseptual çevrilmə aktı olduğunu göstərir: Düşüncə mövqesini dəyişir, yeni istiqamətə yönəldir.